

A TERMESZET.

Szerkeszti és kiadja:

Dr. LENDL ADOLF

Budapest, _____

II. ker., Donáti-utca 7. szám.

„A Természet” előfizetési ára

egy évre 6 korona.

díszes bekötési tábla hozzá 2 korona.

Állattani, vadászati és halászati foyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Kis-ázsiai utazásom.

Dr. Lendl Adolf.

II.

Nyolcz hét Kis-Ázsia belsejében.

Aki ázsiai Törökországban utazni akar, legelőször is gondoskodjék teskeréről, vagyis útlevelelről, mert az európai útlevelet ott figyelembe se veszik. Török írás nélkül egyáltalában indulni se lehet és különösen az európai ruhában járó utasokra nagyon ügyel a rendőség: mert bizony ezek között sok rosszlelkű ember is van, aki bombát vet, vagy más bajt is okozhat.

Továbbá gondoskodjék mindenki megbízható dragománról, azaz vezetőről, aki egyuttal tolmács is.

A dragoman felelős azokért az európaiakért, akiket vezető és ha ezek valami helytelenséget követnek el, a dragomant is vonják felelősségre; hisz ő tudja, mi szabad török földön és mi nem; ügyeljen tehát utazó vendégeire és figyelmeztesse őket a tiltott dolgokra. Tiltva van például a török nőket nagyon megnézni, mecsetekbe vagy család házakba a törökök külön engedélye nélkül belépni, török szokásokat utánozni, vagy kigúnyolni, a szultán képét, vagy a mecsetek fotográfiáit készíteni stb.

A dragomanok többnyire örmény emberek, akik európai ruhában járnak ugyan, de fejt viselnek, mint a

szultánnak minden alattvalója és a török nyelven kivül még valamelyik európai nyelvet beszélők. A miénk németül tudott és ügyes, jóra való ember volt. Napjára egy medzsi volt a fizetése, vagyis négy korona.

Azonkivül kell sok pénz és pedig egy kis zacskóval arany, meg egy nagy zacskóval aprópénz. Az előbbi a vasúton és a városok szállóiban elég gyorsan fogy el; utóbbi pedig azért kell, mert a falvakban senki sem tud váltani. Itt minden olesó, tehát rézpénzzel meg apró ezüsttel kell fizetni. A papirbankót egyáltalán nem fogadják el.

És ezenkivül még valami szükséges: bizonyos elszántság és szívós fizikum mindazoknak a nélkülözéseknek eltűrésére, amik a török világban napról-napra találják az európai embert.

Hát mi el voltunk látva mindezekkel, azért bátran indultunk.

Úti tervünk is volt, meg feladatunk is.

Konstantinápolyból hajnal keltünk át a Boszporuszon Haidar-Pasáig, ahonnan a vasut Kis-Ázsia belsejébe indul.

Maga Haidar-Pasa azelőtt ismeretlen kis török helység volt a tengerparton, de a német vasuti társaság szép kikötő várossá fejlesztette. Mögötte elterül a skutari-i temető, melyben egy milliónyi sírhely van s mindegyik fölött egy-egy sudar ciprusfa.

Reggel, amint felkel a nap, elindul a vonat Haidar-Pasából és fut keletnek, délnek, amíg este lesz; akkor éri el Eszki-Csehír városát.

A török vonatok mind így indulnak, mert csak nappal járhatnak. Éjjel nem volna török utas egy sem. A vallásos törökök ugyanis éjjel nem utaznak és nem tűrik a vonat dübörgését sem. Az egész török világban éjjel nyugalom van és feltétlen csend. Tehát a vonatnak, ha naplenyugvásig a távoli Eszki-Csehírbe el akar jutni, korán reggel kell indulnia.

Érdekes a török időszámítás. A nap befejeződik akkor, amikor a nap lenyugszik: akkor van 12 óra és ezzel kezdődik a következő nap első órája.

Télen korábban nyugszik a nap, mint nyáron: azért náluk majd előbb, majd később van éjjeli 12 óra. A mi időszámításunk szerint tehát körülbelül 4—8 óra különbség van mindig és mert Kis-Ázsia jóval keletebbre is tekszik, még 1—2 órával több.

Ha a vonat napnyugtáig nem érte el a végállomást, akkor, amint leszáll a nap, megáll. Az igazhívő törökök lelépnek a vonatról és ott a sínek mellett készülnek az esteli istentisztelethez.

Először szőnyeget terítenek a földre: vagy ha nincs, hát kézzel simítgatják a porondot. Azután kelet felé fordulva lehajolnak, letérdelnek és fejükkel érintik a földet; összeteszik kezüket, imádságot mormolnak félhalkan s az ég felé emelik karjaikat.

Mindez jó negyed óráig tart. Azután ismét összedelösködnek, újra felülnek a vonatra, mire ez tovább fut, de csak épen hogy elérje a végállomást.

Igy jutottunk el mi is első nap Eszki-Csehír városáig.

Ez a város már 800 méternyi magasságban fekszik az onnét keletre terjedő nagy felföld szélén.

Tovább utazni ugyanaz nap nem lehet, mert ott megáll a vonat. Tessék kiszállni és éjszakára ott maradni.

A pályaudvaron a rendőrség fogadja az utasokat s átnezi az útleveleket. Ha ezek rendben vannak, előírja mindenkinek, hogy hova szállhat. Keresztény ember éjjel a török városrészebe nem mehet.

Eszki-Csehírben van egy európai színvonalon álló szálló, hát mi oda kerültünk.

Nagyon jóra való nép ez a török. Készségesen elcipeltek holminkat pedig jókora ládáink voltak és kalauzoltak, mert sötét este volt és nem láttunk semmit: egyszerre csak ott voltunk a szállóban és mondhatom, valóban jó helyen.

Tiszta szobát és izletes vacsorát kaptunk. A szálló tulajdonosnője, Madame *Tadia*, aki már élteesebb, eseli származású úri asszony, mindenben gondoskodott rólunk. Egy hétre rendezkedtünk be nála.

Eszki-Csehír azelőtt tisztán török város volt, vályogból épített körülbelül 3000 házzal. Ma már 8000 háza van, többnyire modern építkezéssel. A német vasut befolyása emelte nagy várossá. Több mint 150 németországi család lakik ott; mérnökök, vállalkozók, kereskedők, akiknek kedvéért német elemi és polgári fiú- és leányiskolát tart fenn a német állam, vagy amint ott mondják, a német császár.

Ezekbe az iskolákba azonban nemcsak a német, hanem az összes keresztény, tehát örmény, görög és más bevándorolt családok gyermekei is járnak. Innét van az, hogy a nem mohamedán ifjúság itt 10 év alatt megtanult már németül. (A budakesziek székesfővárosunk tözszozsédságában egy év-zázad alatt se tanultak meg magyarul).

Természetesen nagy itt a németek befolyása és ez csak nekik válik javukra. Anennyi nyersterményt itt csak produkálnak az egész vidéken, főképen búzát és gyapjút, azt mind a német szerzi meg és háliból beviszi érte iparát, még pedig pedig temérdek mennyiségben a se'ejtes árut.

A törökök ugyan még kevésbé civilizálódnak: annál inkább azonban az örmények, akiket nagyon pártol a német és akik nagy számban költöznek ide, úgy hogy túllhaladják már számban a törököket.

Szóval, a régi török város mellé új keresztény várost alapítottak, amely előrehaladottabb, mint a régi elmaradott rész.

Eszki-Csehír különben csak közbeeső állomásunk volt, hogy beleszokjunk a törökös életmódba. Nem is

állítottak el, arezzal visszafordulva, mert az említett meredek sűrűséget hajtották.

Mielőtt ide feljöttünk, még a mezőn, az erdő alatt kezdtem fegyveremet tölteni. Még előltöltő kitanó Kirnerem volt, 12-es öblű. Minthogy az itteni vadászok erősen állították, hogy a telettünk levő sűrű eserjében vaddisznók vannak, fegyverem jobb csővébe golyót akartam tenni s a kisebb töltés port már bele is eresztettem, midőn H. M. barátom — akkor ottani szolgabíró — elvette kezemből a fagyús rongyba tett golyót, a fegyvert, a töltővesszőt s beleeresztve a csőbe, kezembe adta e szavakkal: „a halálnál biztosabb”. Bal csővémet futókkal töltöttem.

Megkezdődött a hajtás. A hajtó fiuk erősen működnek. Egyszerre a sűrűből kibújik egy róka. Nem nagy bizalom lévén a disznókban, rásütöttem bal csővémet; de elhibáztam. A róka pedig annyira zavarba jött a lövéstől, hogy szinte sírolta a bal bokámat, oly szorosán mellettem szaladt el. Ekkor igen könnyű lett volna golyóval is meglőni, de már azt mégsem tettem, főleg

Vaddisznóvadászatok Zemplénben.

A TERMESZET eredeti tárczája.

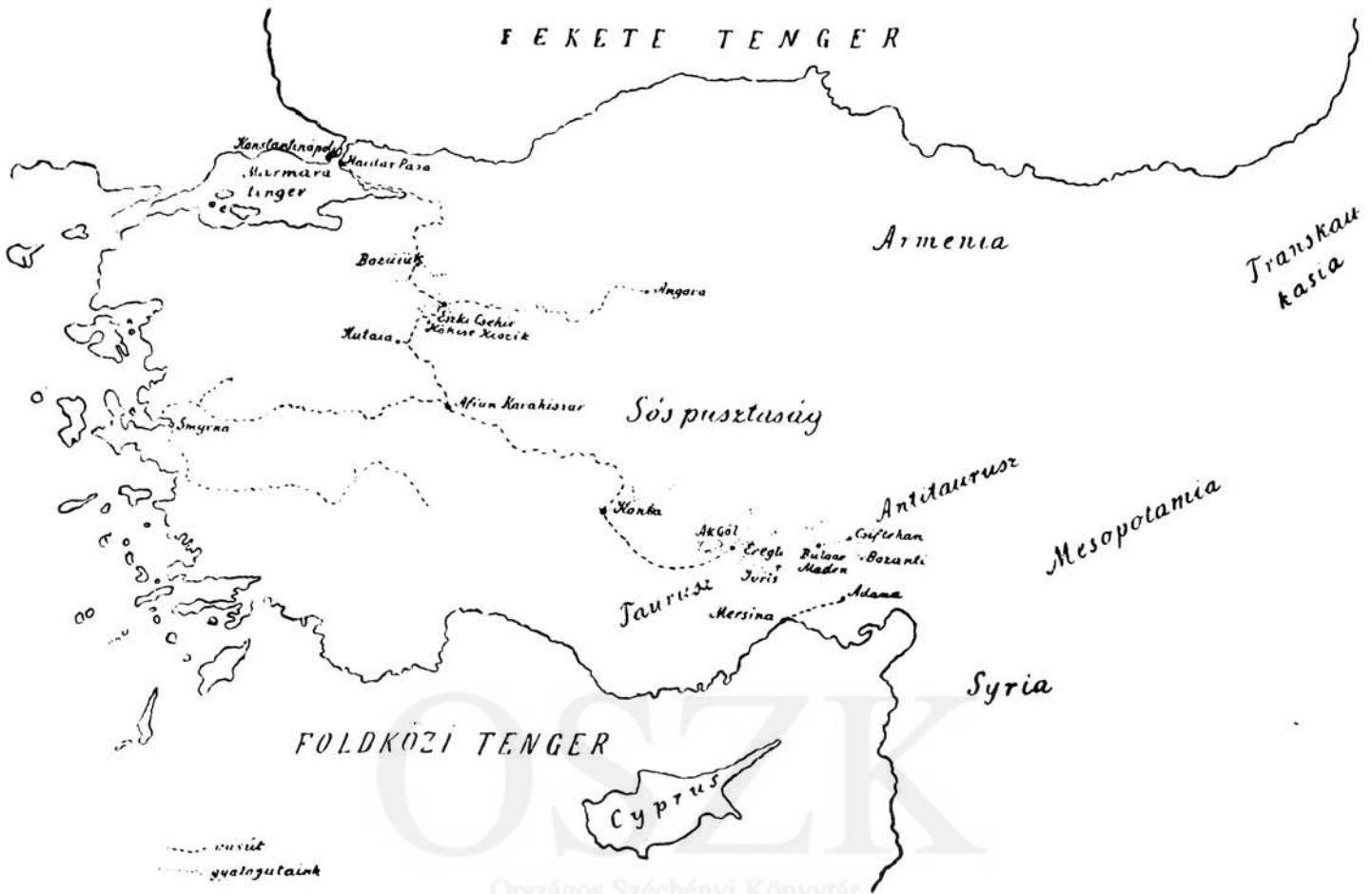

Rége volt, hogy valami hivatalos dolog akadt a színmű járásban, vármegyénk legfelső északkeleti részében s ez alkalommal akkori főszolgabíránk, néhai J. K. indítványára másnapra hajtóvadászatot rendeztünk.

Állítólag vaddisznók voltak a község egy széles erdejében, sűrű bokros, meredek hegyoldalon, közvetlenül a mező felett. A hajtás bal oldalán felkapaszkodtunk a gerincezre: a hegy innen a többi hegység felé csak alig észrevehető lejtéssel inkább fensikot látszott képezní, szálas fülgyerdővel. Mintegy ötven lépésre a gerinceztől

vesztégetünk itt sokáig; csak egy hétig gyűjtöttünk a környékön. Az első nagy ládára való anyagunk együtt volt; hazaküldtük a múzeumnak ezímezve. Azután ismét

Már itt is benne van a német náció, csak hogy frisskeletű befolyása nem érezhető annyira. Van itt is nagy szálló, iskola, mérnök, vállalkozó és bevándorolt

Kis-Ázsia vázlatos térképe utirányunk megjelölésével.

tovább szállított bennünket a vasút Konia-ig, a kis-ázsiai felföld szívébe. Szintén egy egész napi gyors utazással elértük későn este.

kereskedő, de maga a város még tiszta török és rég hagyományokra támaszkodik.

Hajdan ez volt Kis-Ázsiának fővárosa; 45000 la-

azért, mert a golyós töltés időbe kerül; azért ismét csak futókkal töltöttem meg a bal csövet. Azután eszendesen vártam, míg jóval később különös zajt hallok a sűrű cserjés felől. Arczomhoz emeltem fegyveremet, nehogy e mozdulattal eláruljam magam, ha mégis disznó találma jönni. Csakugyan — erősen fújva, szinte fogcsattogtatva kidugja fejét a sűrűből egy derék kan, — nem is kotelkedtem, hogy az, — szétnéz, én meg se mocczanok, kijön és mintegy 25—30 lépésnyire tőlem lassú ügetéssel megy a hajtásból kifelé, bal oldalával felém fordulva. Szíve tájára ezélezva, elibe nem löttem, de mikor a vonalon már áthaladt, megnyomtam a ravaszt. Amint löttem, hasra feküdt, mint mikor az udvaron a hizót jól meglövik; néhány másodperc múlva azonban fejét telemeli szétnéz, felkel és lassan tovább indul. Mikor már gondoltam, hogy elvesztem szemem elől, rásütöttem futókkal töltött bal csöveimet, a mire azonban el nem esett. Ekkorra már a hajtásnak is szinte vége lett s én egyik szomszédommal a disznó után mentem. Meg is találtuk, már akkor élettelenül feküdt

alig száz lépésnyire az első lövés helyétől és nagy csodálkozásomra kocza volt; derék, jó húsban levő disznó. Golyóm csakugyan szíve táján ment belé, dereka közepe táján pedig három futóm volt néhány ujjnyi távolságra egymás alatt egy vonalban. Feltörés után a gyomra kölessel volt tele; pedig az emberek arról panaszkodtak, hogy a tatárkájokat pusztítja.

Hajtás után azt állították a hajtók, hogy sok disznó volt a hajtásban s így elhatároztuk, hogy ugyanúgy, ugyanazt a hajtást még egyszer megismétljük. Ennek eredménye egy idei malacz és egy róka lett.

Ezután beljebb mentünk a hegyek közé, tettünk még két-három hajtást, de eredmény nélkül, ami ismét megerősíti máskor is tett azon állításomat, hogy mikor a nagyvad — disznó, medve — a mezőről táplálkozik, akkor csak a közeli erdősélekben, nem pedig a rengetegek mélyében keressük azt.

* * *

De nem is szükséges Zemplénben a felföldre menni, hogy vadsertésre vadászhatunk. Van itt Ujhely körül

kosa van ma is, bár nagyrészt rombadült. Régi vár-
falak, nagy kupolás mecsetek, üres paloták és rengeteg
sok apró, csak vályogból épített kis lakóháza van.

Evről-évre szaporodik itt a német családoknak
száma. Egymásután betelepüdnék, mintha itt dolguk
volna. Még nincs, de majd nemsokára lesz. Mert nagy
tervekkel foglalkoznak itt, hogy befolyásukat megerősí-
tsék.

Először is szép makadam-utat építtetett a német
az új vasuti állomástól az egész városon keresztül. Ez
nagyon tetszett a törököknek. Az ő utaik nagyon gyat-
rák és alig használhatók. Azután két akácfasort ültetett
végig egész hosszában, ami ebben a teljesen kiszáradt
és általában városban elég feltűnést és jó hatást keltett.
Német konzulátust állíttatott a császár és ennek előre
olyan konzult küldött, aki évente egész vagyont költ el.
Ennek is örülnek. Azután segítették a városi vízvezeték
létesítését. A nagy pusztaság közepén rendes vízvezeték!
Képzeltük, mily örömet okozott ez is; sőt, ezzel se-
érték be, szép közutakat emeltek a város egyik terén és
két nagy kertet európai mintára, fákkal, bokrokkal, virá-
gokkal; az egyikben sétálnak a férfiak, a másikban a
nők és dicsőrik — a bőkezű német császárt, aki a
szultánnak barátja.

És mindezt azért, mert nagy terveket akarnak ke-
resztülvinni.

Az egész felföld talaja ugyanis rendkívül termé-
keny, az éghajlat meleg és bőségesen érlel mindent. De
nincs népe az országnak, mely művelné a földet. Kevés-
ritka a lakossága és elmaradott. Még csak a legeggy-
szerűbb ősi faekével szánt a török és nem gondolja a
vetést. Se nem ngarol, se nem trágyáz. Az idén itt,
jövőre amott szánt, amnyi a parlagon heverő terület,
hogy mindenütt választhat magának egy-két holdat és
ez neki elegendő. Tökéletesen a munkájuk, mégis nagy-
szerű a termés. Száz kilométernyire el lehet menni,
a nélkül, hogy falura találjunk és ha találunk is, hát ez
egészben véve tíz-husz ház. Tíz annyi nép megélhetne
itt, ha nem volna oly száraz a vidék.

Hát majd gondoskodik erről a német. És hogyan?
Konia városától körülbelül 200 kilométernyire és
vagy 100 méterrel magasabban fekszik egy nagy tó; fele
akkora, mint a Balaton; bővizű folyók és patakok táp-
lálják. Ezt most le fogják eresztetni Konia környékére
roppant terjedelmes csatorna-rendszer létesítésével. Több
százezer holdat fognak így nedvessé s termékenynyé
tenni egyszerre. S ezt előkészítendő, azért van ott már
most is sok német mérnök és technikus, pedig még fog
jönni több is.

Azután majd jön a sok nép. Falu falu mellé-
t lesz: telepíteni fognak: a Kaukázusból cserkeszeket és
örményeket már hoznak és új falukat építenek nekik;
de majd jönnek a földművelő németek, a svábok is.

Nagy a kíváncsi Németországban, mert tömött
a lakossága. Hát nem ereszti világgá az ő kikivánczó
véreiket, mint mi, hogy szétszórtan elidegenedjenek a
távolban; hanem előre elkészítik nekik az új hazát, ahol
tömegben megtelepedhetnek és könnyen megélhetnek.
Együttmaradva megmaradnak németeknek. És ott ők
lesznek az urak rövidesen, mert a török még azután is
csak a nyomoruságos faekével fog szántani és „Allah“
kegyére bízni a termése eredményét; a német pedig el
fogja foglalni előle a földet. Gözekekkel, aratógépekkel,
meg nagy cséplőgépekkel fog dolgozni szorgalmasan,
amint azt másutt is teszi. Ő lesz a gazdag a különben
szegény országban. És ennek folytán be fog özölneni a
német ipar minden produktuma, mert a jómódú német
telepes nem lesz oly igénytelen, mint az elmaradott
török nép. Így hódítja meg a német magának most ezt
a világrészt.

Német provincia lesz az egész felföld, ha nagy
terveik sikerülnek. Labukat megvetették már a vasúttal,
most rengeteg tőkével és tervszerűséggel folytatják a
munkát. Ezért kedveskednek az ámuló törököknek.

Az idén kezdték meg a nagy csatorna-rendszer
traszírozását. —

Koniában szintén jó dolgunk volt még; hisz ren-
des szállóban laktunk, melyet a vasút tart fenn. Röggel

is. a hegyaljai hegységben is, de legbiztosabban talál-
hatók abban a különálló kis hegyesoportban, amely a
Bodrog jobbpartján, S. A. Ujhelytől északkeletre. Sző-
lőske, a két Bári, Geresely, Kiszte, Ozéke, Zemlény köz-
ségek közt emelkedik, még pedig oly szeliden, hogy
kevésbé fárasztó hegyi vadászatot már képzelni is alig
lehet. Ifjú koromban ebben az erdőségben őzről, vad-
sertésről szó sem volt, azonban híres volt a farkasokról.
Most már mintegy félszázad óta — farkasnak híre
sincs; ellenben ki tudja honnan vetődtek oda őzek és
vaddisznók s most ezeket mindig ott lehet találni, mert
ez a kis hegyesoport oly messze van az eperjes-tokaji
hegylánczától, hogy a vadnak oda igen nagy darabon
sík mezőn kellene átvándorolnia; onnan tehát ki nem
megy, ha zavarják is. A sertevadnak főtenyője a zem-
lényi erdő mert abban nem vadásznak. Ez Andrassy
gróf tulajdona. Néha — régiebb időkben — meg volt
engedve ott a vadászat és vadásztunk is nem minden
eredmény nélkül.

Azonban vaddisznóra lehet találni néha a „ezékei“

ladméczi, kis-toronyai, kásói erdőkben is. Midőn Cs. J
barátom — akkor a néhai Lónyay Gábor tisztartója —
Kis-Toronyán lakott és kitűnő kopói voltak, melyek
csak disznót hajtottak, többször kirándultam hozzá s
ilyenkor hárman-négyen, néha öten mentek ki. A kutya
többször rövid idő alatt talált disznót s az vajmi rit-
kán menekült meg.

Akkori vadászataink közül csak egyet-kettőt írok
le mintegy mutatónak.

Epen karácsony előtti napon volt. Barátom a kutyát
elküldte egy szolgálival észak felé a kásói erdőbe, mi
pedig négyen: nevezett barátom, fia Cs. L., néhai F. E.
nagy vadász barátunk és én együtt beszélgettünk. Egy-
szer a kutya néhányat vakkant. Megfeszítve figyeltünk,
de barátom úgy vélekedett, hogy „ez semmi.“ Nemsokára
azonban más hangot adott. „Ez már az!“ mon-
dotta izgatottan és hamarjában elállított minket. A hang
csakugyan közeledett felénk, végző a disznó is kijött Cs.
L. ifju barátunkra, a ki azt meg is sebezte, de el nem
ejtette. A disznó, nyomában a kutyával, balra cesz-

ettünk tejsavas kávé, süteményt és vajas kenyert. Este, ha kirándulásainkról hazatértünk, kaptunk jóféle levest, sültet, tésztát, gyümölcsöt, sőt fagyaltot is.

Azonban tudtuk, hogy ez a jó életnek utolsó stációja és nem maradhattunk sokáig itt, mert unszolt bennünket a kötelességtudás, beljebb, ismeretlen, lakatlan vidékekre, ahol még nem gyűjtöttek bogarat, gyíkot és mást.

Tudtuk, hogy ezután kezdődik a szenvedés útja, mégis elindultunk hamarosan. Előbb ismét egy szállítmányt küldtünk haza.

Még vagy 200 kilométernyire mehettünk keletebbre a vasúttal Eregli városáig.

Ezt a vonalat még csak két éve, hogy megnyitották. Itt még csak két-három európai családot találtunk.

A többi pedig elzárkózott török.

A teljesen elhanyagolt város még elha-

Sziklába vésett régi asszír kép Ivris falu közelében.

nyagoltabb „han“-jába szálltunk.

A „han“ fogalmát nem tudom egykönnyen elmagyarázni. Vendégfogadó, de a fogalom török értelmében.

Azt hiszem furcsán néztünk körül, amikor odajutottunk.

Nagykiterjedésű udvar, köröskörül alacsony, mezeletlen, lapostetejű épületek. A bejárat mellett nagyon szerény török kávéház, tele cigarettázó emberekkel és a másik oldalon a szakács konyhája, melyből nem nagyon kívánatos illatok áramlottak ki.

Az udvar közepén vagy tíz, tizenöt utazó kocsis; mindegyiken vászontető. Tatarka ezeknek a neve. Körülöttük kifogott lovak, öszvérek, szamarak, kutyák és rengeteg sok szemét, amelyről minden arra menő ember egy-egy felhőre való légyereget felhajtott.

A szemétdomb mellett az udvar közepén a kút, melyből hosszú kötélen vonták fel a vedret.

kedett le a völgybe, mi azonban a gerinczen mentünk, mintegy párhuzamosan vele. Barátom lekiáltott a szolgának: „Hogy van ott a dolog?“ — „Mindig vérzik“ felelte az. „a kutya nyomában van“. Végre a hegy déli ormára értünk, ahol a heglánczot patak szakítja meg: a hegy lejtőjén szántóföldek terülnek el, alatta az újhely-czékei országút. Itt már megelőztük a hajtást, mert hatalmasan gyalogoltunk ám. Barátom a fiát és engem elküldött az országútra, ő maga pedig F. E. társunkkal az erdő szélén maradt.

Nemsokára átjött az ormon a disznó is F. E. barátunk felé tartva. Mikor a kutya őt megpillantotta, áthatólag megörült és kétszeres hővvel támadta a disznót. Ekkor barátunk szembe lőtt rá s a golyó csaknem egész testén végig haladva, rögtön leterítette. Kifejlett kocza volt.

Lehúztuk az országútra, ahonnan a közeli Czekére küldtünk szánkáért, hogy hazaszállítsuk. Éppen ekkor oszlott a nép az újhelyi vásárról és zsákmányunknak sok bűmlője akadt.

Egy más alkalommal a fentnevezetteken kívül K. T. kitűnő vadász barátunk is kijött velünk Kis-Toronyára. Ekkor már más kopó volt az előbbi elvénytült helyett, ugyanabból a zsemlyeszínű erős fajból, a melyre ráismerem, mikor először láttam évekkkel ezelőtt a felvidéken valamely ősapjukat Cs. I. barátom ekkor a rendszeren használt Lantos mellett még egy fiatal kutyát is kihozott, ezt talán először: de egyelőre csak a Lantost bocsátotta el. Ez csakhamar felvett egy disznót, de mielőtt lőhetünk volna rá, bement vele az Andrassy gróf zemlényi erdejébe, a hová nem követhettük.

Mentünk tehát lassan észak felé, a merre gondolta barátom, hogy majd kijön onnan. Végre vagy két órai várakozás után megint hallottuk a Lantost. Ekkor Cs. I. kiső elmaradt, K. T. barátom egy keskeny sűrűségnél állította jobbról F. E.-t, közepén engem, ő maga balra ment, de nagyon közel maradtunk egymáshoz.

A hajszja gyorsan közeledett és bár nem láthattam, de a hangokból bizonyos voltam abban, hogy egyenesen felém jön és már igen közel van. Cs. I. ekkor gondolva,

A han egyik része istálló, mert a legforróbb nap után nagyon hűvös éjszakák következnek, az állatok nem maradhatnak a szabad udvaron: másik része az épületnek pedig vendégszoba az utasok részére, akik még ezidő szerint szanaszét üldögéltek az udvaron.

A háztetők laposak; azokon is hevert egy pár fáradt török. Mi meg ott álltunk és néztük, mi lesz hát velünk?

Dragomanunk időközben tárgyalásba bocsátkozott a han gazdájával s így végre kaptunk egy szobát, amelyikből közvetlen kijáratunk volt — a háztetőre.

Nem fizettünk érte nagyon sokat, de annyit se ért. Ötünkért naponta egy medzsit, vagyis 4 koronát.

Pusztas, üres szoba, semmi nincs benne; csak az egyik fal alján széles alacsony pad s ezen szőnyeg. Semmi egyéb. Mosdótálat kértünk; nem volt. Víz a kútról kellett hozni. Cipőinket senki sem tisztította.

Éjszakára ki akartunk feküdni a háztetőre, de féltünk, hogy megfázunk.

Vacsorára benéztünk a szakácsokhoz. Vízben főtt zöld bab és közte apróra metélt birkahús. Jó fagygyúze volt, meg füstös, mert nyílt tűzön főznek és kicsit piszkosan.

Azután lefeküdtünk. — Nem írom le az éjszakát, csak annyit mondok, hogy másnap dagadt volt kezünk-lábunk meg arcunk a sok poloskacsipéstől.

Utitásaim bizony panaszkodtak; én meg vigasztaltam őket, hogy lesz még rosszabb dolgunk is.

Ezt az életet kihúztuk egy hétig, miközben szorgalmasan gyűjtöttünk. Azután megtettük az első nagyobb, több napra terjedő próbautunkat a Taurusz-hegység aljág, Ivris faluba. Ezzel elhagytuk a síkságot és a magas hegyek közé jutottunk. Kocsit nem fogadhattunk, mert az utak nagyon rosszak; hát kétkerekű taligát béreltünk, melybe egy fehér paripát fogtunk. Ez vitte podgyásznunkat, gyűjtőskatulyáinkat, üvegeinket.

Ivris völgye Eregli városa felé nyílik, azon hatoltunk felé. Nappal csak haladtunk; de amikor esteledett, nagy bajba kerültünk.

hogy a Lantos már fáradt lehet és jó lesz neki a segítség, eleresztette a fiatal kopót, mely nagy tűzzel rohant a hangok irányában jobbról; erre a vad balra fordult, csak gerinceze egy részét pillanthattam meg. Lőni nem volt alkalom, de alig néhány másodperc múlva eldőrdül a K. T. puskája, — a vadkan tűzben felbukik, de él. Nyaka lévén átlöve, se lábra kapni nem volt képes, sem fejét felemelni vagy bármely tagját megmozdítani. Unszoltam barátomat, hogy lőjje föbe, mert bár a vadkan nem valami kedves állatka, rosszul esett fájdalmas nyögését hallani; de lőni nem akart, mert még a szőlőskei határnál voltunk. Végre T. barátom megadta neki a kegyelemlovást. Szekeret hozattunk s diadallal vittük végig Czekén át Kis-Toronyára.

Még utolsó kis-toronyai vadászatunkat mondom el, mely bizony rosszul sikerült. Ködös téli nap volt, karácsony táján. A már megvénült és egyik szemére vak Lantos megszólalt s F. E. barátunkat küldtük, hogy a

Útközben gyűjtögettünk és tele volt már minden skatulyánk, üvegtünk; minden zacskóban egypár gyík és kigyó. Fáradtak voltunk és éhesek.

A falu közelségét reméltük, ahol ennivalót kaphatunk és csak igyekeztünk felfelé a völgyben a széles patak mentén.

A vidék gyönyörű volt, de az út mindig rosszabb lett és mire ránk szállt a hűvös este, nagy diófaligetbe jutottunk, melynek árnyékában minden körülöttünk teljes sötétségbe borult.

Kis-Ázsia a diófa hazája. Vadon nő ott a völgyekben. Onnét kaptuk mi is Európába, hasonlóképen mint a legtöbb más gyümölcsfánkat is. A szilva, mandula, kajszin, baraczk, mogyoró, som, alma, körte, meggy és cseresznye mind innét ered.

Nem tudtuk, merre vagyunk; nem láttunk egy lépésnyire sem. A ló minduntalan megakadt a kis szekérral, mi meg botlottunk és buktunk. Már ott akartunk maradni éjszakára a patak mellett a nedves réten.

Gyönyörű holdfényes éjszaka volt és tapogatva a földet, már kerestük a lepihenéshez való, kicsit szárazabb helyet, melyen tüzet rakhatnánk. Ekkor azonban emberi hangokat, meg kolompokat hallottunk.

Erre újból felébredt bennünk a már-már hanyatló ösztönünk és még tovább igyekeztünk.

Végre összedült kis köhídhöz értünk, melyen a taligát nagy nehezen átemeltük, nehogy megakadjon a szakadásban. Még egypár lépés és bent voltunk a faluban, még pediglen az egyik háztetön, mely épen az út magasságában volt a hegyoldalon. Hát megálltunk, míg valaki felkel.

Tényleg előkerült egy álmos török.

Értesülvén jövetelünk céljáról, elvezetett bennünket kerítés nélkül való kertbe. Ott megháltunk a fák alatt. Hagymát is hozott vacsorára. Egyéb semmit.

Ez volt első éjszakánk a szabad ég alatt. Nem sokat álmodtunk, mert valamennyien fáztunk; pedig volt köpenyegünk, mégis dideregtünk.

Reggel a patakban megmosakodtunk és kecske-

mozdulni nem akaró vadat vagy löjje meg, vagy felénk terelje.

Lövést nem hallottunk, de a vad megmozdult, csak hogy nem felénk, de a zemlényi erdő felé ment; nemsokára a kopó hangját sem hallottuk többé. Elszéledtünk, hogy valamelyikünk talán meghallja a hajtást. De semmi sem hallatszott. Már délután volt, mikor B. B. barátommal igyekeztünk a többiek felkeresni. A köd mind sűrűbb lett. Egyszerre a csarnahói szőlőknél bukkantunk ki. Eltévettünk: de barátomnak volt delejtűje az óralánczon, amely után gondoltuk, hogy eligazodunk. Meg-megnézte és megjelölte az irányt, hogy merre menjünk. Egy idő múlva ismét a csarnahói szőlőkhöz jutottunk, ugyanoda, ahol előbb voltunk.

Végre, folytonos menetelés után, kürtszót hallottunk s a hang után igyekezve, már kezdő alkonyatkor, elértük a hazafelé tartó társaságot. A kürt folyton szólt a kutyának, — de ez csak nem jött.

Ekkor beszélték el nekünk, hogy F. E. barátunk látta a csaholó kopót és előtte valami fekete tárgyat,

t:jet reggeliztünk. Azután a földön heverve, félig ülve, a kiterített pléden kezdtük konzerválni az előző napon gyűjtött állatokat

Az állatok, különösen ha tömegesebben vannak üvegekben, skatulyákban, könnyen megromolhatnak, ha külön nem konzerváltatnak. Azért most a földön búr, de el kellett végezni ezt a munkát. Asztal és szék Kis-Ázsia belsejében ismeretlen tárgyak.

A legyeket, dongókat és más rovarokat finom gombostűkre kellett tűzni; a bogarakat friss spirítuszba áthelyezni. A sáskákat meg más rovarokat száraz papiros közé tenni. A gyököket, békákat stb-t mind oly módon konzerválni, hogy hazáig, a M. N. Múzeum dolgozó asztaláig kibírják az utat, akármi történik is velük a hosszú vonalon.

Azután következett a csomagolás és mire ezzel elkészültünk, épen együtt volt már az egész falu férfinepe. Bámultak bennünket. Pedig már ott jártak előttünk németek is, mert annak a falunak nagy nevezetessége van.

Elvezettek bennünket e nevezetességhez: egy ősrégi, a sziklába vájt, az asszirok idejéből való, imponálóan nagy faragott képhez

A széles, nagy patak egész vize egyik roppant magas, meredek sziklafal tövéből fakad. Vastag sugárban tör elő belőle. E fölött a hatalmas forrás fölött van ez a több ezer éves faragott kép.

Mellette fölfelé vezet a keskeny szurdokvölgy, meredek sziklaktól kísérve, mintha ott kettéhasadt volna a hegy-ég dereka. E hasadékban napjársnyira mehetünk felfelé. Urtalanul bár, de mindig magasabbra emelkedtünk mi is benne. Végre már törődötten, fáradtan, a köves úton agyongyötörve, felláttunk a völgynek végébe.

Forrón tűzött le a Nap mireánk és megrekedt a hősege a szűk helyen; csak úgy tüzeltek a falak. Fent pedig, de messze előttünk, szélesebb hágó, mely átvezet az óriás gerinczen. Talán 2000 méternyi magasságban volt.

Hajdan a népeknek, ha kelet felől Mezopotámiából és Szíriából Kis-Ázsiába törekedtek, mindig ezen a ren-

de nem lőtt rá, mert azt hitte, hogy valami tőke, mig-nem az közeledtére felugrott és lövés nélkül elmenekült a zemlényi erdő felé, ahonnan a Lantos többé vissza nem került.

Vagy az ottani erdőőr lőtte le, vagy a vadkan ülte meg. Ezt ugyan Cs. J. Barátom lehetetlennek tartotta, miután már igen sok vadkannal volt a kutyának dolga és meg se vágta egy sem; de én valószínűnek tartottam, mert már öreg és félszemű volt s a vadkan erről az oldaláról támadhatta meg.

Lantos és előde előtt összesen 93 vaddisznó esett; ezek közül 74 egyedül Lantos előtt. Ezzel vége is lett ottani vadászatainknak, annyival is inkább, mert a birtokos változtatva Cs. J. barátom is elköltözött Kis-Toronyáról.

Matolai Étele.

geteg Taurusz-hegységen kellett átjönniök. Pedig teljesen járhatatlan ennek a gerincze és csak két-három hágó vezet rajta keresztül. Ez a szurdokvölgy is, ahol mi most voltunk, bizonyára szintén átjáró útja volt a hódító assziroknak, vagy még régebb népek hadainak.

Maga e gerincz és a hegység csupa kemény szikla, száraz és minden vegetáció nélkül való. Se étel, se ital, se pihenő vagy könnyebb út, sehol se. Képzeljük, ilyen ősrégi had, ha áttörtetett a rengeteg hegység hágóján lankadtan, terhelten: mily boldog lehetett bővizű forrást találni és patakot, mely levezet a síkságra, ahol emberek laktak.

Csoda-e, ha leborultak a földre a szomszédok és Istennek áldoztak, aki vizet fakasztott előttük a sziklafal alján?

Megörökítették a szent helyet és nagyarányú képet faragtak ennek emlékére a köfalba.

Igy keletkezhetett évezredekkel azelőtt ez a kép.

(Folyt. köv.)

Anglia rókaidénye.

— Irta: Gyulai György —

(Folyt.)

Anglia rókaüzéseinek Athénje Melton vagy Medletur-
turne. Melton lakói a season alatt rendszerint megszerzik évi egész jövedelmüket. A rókaidény Angliában egyes vidékeknek általában nagyon tisztességes megélhetést biztosít. A jólét a vidékek lakóin meg is látszik. Az ilyen vidékeken nyoma sincs az olyan éles ellentéteknek, minők Anglia legtöbb helyén a vagyonos és szegény néposztály közt oly tátongó űrt asznak. A rókaavadászatok szórakoztató és testedző sportjának ebben is megvan a maga áldásos gazdasági és szociális haszna.

A meltoni idény novembertől kezdve öt hónapon át tart. Melton szállodái a legkényesebb igényeket is kielégítik. A vadászatok annyira absorbeálnak az idény alatt mindent Meltonban s egyebütt is, hol a season folyik, hogy egyébnemű szórakozások ott teljesen háttérbe szorulnak. Végre is az idegent, ki főként a rókaidény kedvéért rándul Angliába, egyéb specialitások kevésbé vonzzák s így aligha tektet súlyt olyan szórakozásokra, melyeket a fővárosban, Londonban vagy Anglia egyéb nagy városaiban bőven találhat. Habár színház, hangverseny, zene, bálózás a seasonhelyeken is akad. mindez hittérba szorul a sport mellett. A sportolók legkedvesebb zenéje a kivonuló paripák dobogása, a talkacsaholás, a kürtszó s a csáboz hallali! Az egyetlen dráma, a mely iránt érdeklődnek, az üldözött halála! E drámák egyéb szereplői, az elesett hős kivételével, naponta ugyanazok; mégis, az előadás sohasem veszít vonzerejéből egy szemernyt sem!

A ki maga valaha résztvett egy-egy hallalin, az sohasem fog betelni annak izgalmaival. Egyik sokat uta-

zott, tapasztalt, dúsgazdag magyar arisztokratánk, ki a meltoni napokon már 50-dik életévének betöltése után résztvett, még majdnem két évtizeden át állandó résztvevője volt az izgalmas, érdekfeszítő szórakozásnak. Aposztrofálásra legfeljebb azzal védekezett Horatiusként: „Nec turpi ignosce senectae!”

A meltoni hepe-hupás telep mellett a ló hamar kifárad, miért is a résztvevők, állatkimelés szempontjából, rendszerint gondoskodnak egy-egy tartaléklóról.

A rókaadászatok irányát, divatját mindenkor Melton szabta meg. Az u. n. meltoni stíl a parforceban ma is mérvadó világszerte. A vörös frakk, a sötét sapka, a hófehér lovaglónadrág, mindmegannyi meltoni eredetű.

A rókaütéshez oly alkalmas területek egyhangúságát az Angliában elég korán beálló, bár korántsem szigorú téli jelleg daczára, változatosá teszik: a dércsipe növényzet, a kökénybokor kék bogyci, a galagonyafélék s a vadrózsa vérpiros gyümölcse; az üdítően hűvös szélben lengedező árvalányhaj, a nádasok Makart-csokrai, itt ott néhány örökzöld cserje, csörgedező patatok. Mindez a maga összenyomásában nem nélkülözi a poezist; s ha Petőfi a Kiskunág egyhangú homokbuczkáiból képes volt a poezist kihámozni, úgy a megfigyelni tudó szem bizonyára Anglia erdőtlen lankái közt is rá fog akadni bizonyos sajátzerű költészetre, a mit egyébként a földkerekenek talán egyetlen pontja sem nélkülöz.

A rókaadászat száz év alatt a maga szervezetében, elrendezésében sokféle átalakuláson ment keresztül.

A XIX-dik század első felében a résztvevők már rendszerint az első kakasszóra útra keltek. A falca jóval éjtél óta az alkalmas pontokon várakozott. Az ebeknek csak napkeltével volt szabad előtörniök, hogy azután az ellent, vagyis áldozatot, a kikémlt rejtekből kizavarják. Pár évtized óta inkább a késő délelőtti órákban kezdtek a hajtáshoz. E két stíl közti különbséget ilyenformán lehet körvonalozni: régen a rókát pár pillanat alatt fölzavarták, hogy azután órák hosszat üldözzék: ma ellenben órák hosszat kutatják a vörös komát, hogy végül néhány pillanat alatt végezzenek vele. Ez az utóbbi módszer állatvédelmi szempontból a helyesebb.

A lóversenysport 100 év előtti szaka össze sem mérhető annak mai szívonával. Akkor a rókaadásztól korántsem követelték a lovaglásban, lovától pedig a gyorsaságban és az akadályugrásban azt a bravurt, a mi mai versenyünket jellemzi.

A rókaadászatok élén álló falcanagy „master of foxhounds” méltóságra Anglia legelőkelőbb főurai is büszkék. Több helyütt maga a falca- és istállótulajdonos szokta ezt a hivatalt betölteni. Olyan helyeken, hol több falca operál, rendszerint választás útján töltik be a falcanagyi méltóságot.

Falcanagyot választani csakis falcatulajdonosok jogosítottak: azonkívül még néhány előkelő olyan birtokos vagy bérlő, kiknek területei a rayonba esnek.

Anglia legelőkelőbbjei valósággal versenyeznek a master of foxhounds méltóság elnyeréséért.

A területek kijelölése a mesterek feladata. A mesterek legtöbb ügykezete az alkalmas területet minél nagyobb körre kiterjeszteni. Ezt csakis úgy érhetik el, ha az érdekelt szomszéd birtokossággal jó viszonyba lépnek. Ilyesmi a falcanagyok előkelő vagyoni és társadalmi pozíciójánál fogva rendszerint hamarosan sikerül.

Olyan egységes vadászterület, mely egyetlen ember birtoka volna, ma már a túlkultivált Angliában alig akad

s ami van is, az kisebb méreteinél fogva a kívánalmaknak alig megfelelő. Ilyen kisebb területek az u. n. fox-hunting countryk.

A falcanagyok lényeges gondja a szükséges rókaállomány fentartása, biztosítása, óvása is. Ellenesetben az oly érdekfeszítő meetingek, objektum hiányában, meg sem tarthatók s az előkelő sportvilág egyik legérdekesebb szórakozásától elesne.

A rókaállomány biztosítása egy oly túlzivilizált államban mint Anglia, hol minden talpalatnyi tért felhasználnak, korántsem könnyű feladat. Angliában a féltve óvott fázánon s az üregi nyúlón kívül ma alig akad egyéb vadászobjektum. A medve, a farkas, a sörtevad már réges-régen kiveszett Anglia erdőségeiből. Ugyanez a sors érte volna a rókát is, ha a parforce érdekében őt oltalomba nem veszik. Nyilvánvaló, hogy ez a „nemes” intenzió nem a róka egyéni tulajdonságaiért, vagy éppen az állatvédelem magasabb szempontjából, hanem csakis sportérdekből történik.

Az angol rókák drága létét biztosító védelmi intézkedések daczára Angliában is megesis, hogy a baromfikészleteket pusztítgató rókával egy-egy majoros korántsem a parforce szabályai szerint szokott végezni. Nem csoda, ha ily módon a rókaállomány, messzemenő óvóintézkedések daczára, Angliában éppen csak a statusquon képes fennmaradni.

A falcanagynak kiváló tapintattal kell eljárni, hogy a kellemetlen surlódásoknak elejét vegye. A legszenvedélyesebb rókaadász sem fog belenyugadni abba, hogy a róka fázánosaiban irtó pusztításokat okozzon.

A falcanagytól ugynevezett fejedelmi pontosságot várnak. A kifogástalan master mindig a legelső a meeting színhelyén. A teljesen szakképzett falcanagynak egyben bravúros urlovasnak s erőteljes hangú olyan commandeurnek kell lenni, ki szavával, tekintetével, egy szóval minden mozdulatával az összes mellé és alárendelték fölött uralkodik. A masternek e sokoldalúságra nélkülözhetlenül szüksége is van. A nagyszámú vendég, vadászalkalmazott, befalca és lovak közt valóságos katonai rendet, fegyelmet fentartani másként képtelen volna.

Az elismerés, a siker érdeme úgyszólván kizárólag a masteré. De a balsiker ódiama is a mastert terheli!

Az anyagi áldozatok tetemesebb része is mindenütt a falcanagyokra hárul. A master-poleczra ily módon Angliában csakis dúsgazdag sporterő kerülhet.

A rókák garázdálkodása útján okozott károk megtérítése nem kötelezi ugyan közvetlenül a mastert, mégis mint gentleman, az elpusztított baromfiakért, fázánokért mindenkor kártérítést nyújt.

A dédelgetett rókák okozta károk korántsem szerény arányúak, úgy hogy e révén a falcanagy zsebe ugyancsak igénybe van véve, nemcsak a szegényebb osztály, hanem a bérlők részéről is.

Anglia vegyes vidékeinek kiválóan javára szolgál az, hogy a vagyonosabb birtokos osztály a meetingek kedvéért az évek majdnem felét birtokain tölti s így pénzét ezalatt nem a főváros, vagy a külföld zsebeli el.

Irország áldatlan viszonyain nagyon sokat lendítene az, ha birtokos osztálya e tekintetben az anyaország: Anglia példáját követné. Az sem kicsinylendő faktor, hogy az idény éppen a téli hónapokra esik, midőn a metropolisok és rivierák fényes téli ünnepélyei szórakozásai a gazdag osztályt inkább vonzzák, igénybe veszik, semmint az év bármely más szaka.

Végül a rókaadászatoknak megvan a maga szociális hasznuk, a mennyiben az idény alatt főur, egy-

szerű vadász, falusi földműves, munkás ember stb. egymással szakadatlan érintkezésben áll, a mi a társadalmi kirívóbb ellentétek kiegyenlítéséhez némi részben hozzájárul s így sok surlódásnak elejét veszi.

Érdekközösség az állat- és növényvilágban.

A hajlam, kölcsönösen segíteni egymást a fejlődésben egymás javára, nemcsak az embereknél van meg, de megtaláljuk azt az állat- és növényvilágban is. Számtalan példa mutatja, hogy az élet fentartásának és megvédésének szükségéből bizonyos állatfajok kisebb vagy nagyobb mérvben egymásra vannak utalva. De nemcsak az állatok között találjuk ezt, hanem az állatok és növények között is fennáll ez a viszony, melyre a tudósok *symbiosis*-nak, vagyis érdekközösségnek neveznek.

Az Alföld román utazva, sokszor láthatunk legelésző sertésnyájak közvetlen közelében varjakat. Ezek nemcsak hogy a disznók által feltárt földben keresgélnek még holmi földi kukacokat, gilisztákat, hanem rászállnak a disznók hátára és felszedegetik róluk az élősdieket. Ezt pedig a disznók szívesen tűrik, mert a varjak kaparászása jól esik örökké viszketeg bőrüknek. A juhokat hasonlóképen tisztítja meg élősdijeiktől a seregély.

A falánk krokodilus igen tisztességes magatartást tanúsít, mikor tátott szájjal hever a napsütötte parton s rettenetes fogzata közül egy biczfajta madár, a Trochilus, leszedegeti a toghúsára szívódott piócákat.

Ragadozó vadállatok, főleg oroszlánok ellen való védekezésből Afrikában a zebra, strucok és gnucsapátok közel egymáshoz tartózkodnak. Amit a zebra nem hall, azt meglátja a strucz, vagy megérzi a gnu. Ezek az állatok kiegészítik egymás orszerszerveit. Hasonló viszony áll fenn állítólag a páva és a tigris, a hokko és a puma között. A remeterák az úszásra alkalmatlanná vált puha hátsó testrészt üres csigaházba rejti. Úgy lakik benne, mint egy várban; ha veszély fenyegeti, lehetőleg hátrahúzódik benne s innét rohan ki áldozatára is. A csigaházon tengeri rózsák telepednek meg. Ezek tudvalevőleg virágokhoz hasonló állatok és a korallokhoz tartoznak. A látszólagos virágszirmok nem egyebek, mint kegyetlen, csaláncipésű fogókarok, úgynevezett bambók, melyek polipmódra ragadják meg az apró halakat és viszik a szájhoz. Az égetően esipős bambók védelme alatt, melyeket minden állat kerül, a ráknak kevésbé kell félnie ellenséges támadásoktól, a tengeri rózsák pedig többet mozognak a világban, ha a rák csigaházán megtelepedve, az magával viszi őket vándorlásain és nem kell a fenékhez tapadva várniok, míg valami zsákmány a közelükbe kerül. Ha a rák növekedésével a csigaház szűk lett neki és kénytelen más lakásba költözni, akkor állít lag ollóival gondosan leemeli barátját a csigaházról és magával viszi új otthonába.

Igen érdekes példája az érdekközösségnek állat és növény között az édesvízi kis zöld polip, mely színét a benne levő egysejtű moszatoktól nyeri. A szénsav, mit a polip kilélegzik, a moszatoknak világ javára, ezek pedig élelyt és valószínűleg tápanyagokat is szolgáltatnak a polipnak.

A kölcsönös segély talán legsikerültebb példáját találjuk a növények és a hangyak között. Különösen a trópusi Amerikában mindenféle növények nemcsak ta-

nyait, biztos fészket nyújtanak a hangyáknak törzseik odvaiban, ágak, tüskék, gyökérgörcsök és szövvényeik között, de azonfelül parányi, olaj- és fehérnyanyagokat tartalmazó képződményekben és váladékokban nagyon kedvelt tápanyagokat is szolgáltatnak nekik. Ezekért az előnyökért a hangyak minden ellenséges támadással vagy kártevással szemben haláltmegvető bátorságot tanúsítanak. Ha egy fát megérintünk vagy megrázunk, melynek ilyen, de egyelőre még nem látható véelő hadserege van, akkor a hangyak egyszerre minden lyukból előtörnek, vagy pedig egész rajokban ejtik le magukat a fáról, hogy a békerontót harapós tömegkirohanásukkal elzavarják. Ezzel persze első sorban saját létüket és birtokukat védik, de ezáltal a fa is bántatlan marad.

Érdekközösséget találunk még csupán csak növények között is. A fatörzseken, köveken, deszkafalakon található zuzmó szintelen penészgombafonalaknak a szövvénye, mely laza belsejében élnek zöld, gömbalakú képződményeket, egysejtű moszatokat rejt. Már tentebb említettük, hogy az egysejtű zöld moszatok az édesvízi kis zöld polippal is érdektársulásban vannak. A zuzmónál a penészgombacsirák, melyek csak szerves anyagokon nőhetnek, a befoglalt moszatok tápanyagából élnek, viszontszolgáltatásképpen pedig megóvják őket a kiszáradástól, amennyiben nedvességet és tápsókat juttatnak nekik

H.

Őszszel.

Haldoklik a természet. A sárgás, elszáradt levelek sírva jajgatnak, amint a kárörvendő szél ide-oda fujdogál közöttük.

Kopaszodnak a fák s vastag levélszőnyeggel borítják be a földet, mert közeledik a tél, hóval, fagygyal.

Kint az erdőszélen, a haraszt között egy-egy halvány kőköresin bontogatja elkésett szirmait.

Az udvaron elnyújtózva fekszik két kiszolgált tacsó.

A Waldi meg a Piczi.

Bizonyára azokon a boldog időkön gondolkoznak, melyet egymás oldalán töltöttek.

Waldinak eszébe jut a kellemetlen agyarashistória, melyben kiesibe múlt, hogy az a buta agyar nem a tor-kát tálta a füle helyett. Hej, de régen is volt az . . .

* * *

Nyikorog az ajtó, belép az erdőőr.

„Szerencsés jó reggelt kívánok!”

„Kérem, láttam egy disznót.”

„Disznót?! ugyan mit beszél, már három eszten-deje, hogy nem mutatkoztak.”

„No, de ha úgy van, akkor csak rajta, fűzze czor-kára a két tacsót.”

Gyorsan összeszedelőzködöm. Villamra vetem ex-pressmet.

No, hisz Waldiéknek sem kellett több; hangos ugatásukkal felverik az egész házat

Persze, nektek csak puskát kell látnotok, akkor azután ember legyen a talpán, aki veletek bír.

Végre elindulunk s alighogy a kapun kifordulunk, máris egy vénasszony botlik utunkba.

Nem akkor kell ennek is jönni, mikor az ember ilyen jó hírt kap? . . .

Ez a rossz ómen kissé lehütötte vérmes reményeinket, mivel már eddig kétszer találkoztunk vénasszonnyal s mind a kétszer eredmény nélkül tértünk haza.

No de se baj, ha csakugyan vaddisznóval lesz dolgunk, akkor ez a két vén, tapasztalt kutya majd csak puskavégre forga'ja ökemét.

Másfél órai fárasztó hegymászás után fölértünk a „Koncesár“-ba. Itt egy kis pihenő után az erdőört elküldtem, hogy menjen a „zöldfá“-hoz s ott ereszsze el a két görbelábút. Letelepédtem egy fa alá, úgylis elég időm van még, gondoltam magamban.

Jobbra tőlem a sudár bükkös feküdt, melyen keresztül vezetett be a nyom a koncesári vágásba.

Én a szokott váltón, a sarkon fent álltam, mert e re tör ki a nagyvad mindig.

Fent a dombon kivillan a bokrok közül egy róka, zászlját lombhán húzva maga után.

Jön felém a zsvány, mítsem sejtve mortondíroz magában. Biztosan nyúlpecsenyét kerített az okulárás vén tolvaj.

No hiszen, csak ne várnék ritka vadat, majd oda durrintanék neked . . . nyif . . . nyaf . . . nyif . . . nyaf . . . hallatszik a katlanból, — erre a vörösbundás felkapja a fejét, fűlel a hang felé, azután halk esahintással jobbra perdül s elpályázik.

Megszímatolta a veszedelmet!

De most figyeljünk a hajtásra.

Nyif . . . nyaf . . . hangzik, közről; most egyszerre mintha elvágta'k volna — elhallgat.

Ejnye, pedig már ugyancsak szorongattam a ki-próbált expresst.

Elesendesedett az erdő.

Vagy egy félóra múlva azonban ismét, de egész közéről hangzott fel a hajtás. Már szinte hallottam a menekülő vad ropogását.

Egyszer csak két lövés sebes egymásutánban s utána pár perc múlva hallom a „standlaut“-ot.

Sietek, szinte gurulok le a merdek oldalon, csak hogy minél előbb lássam az agyarást.

Megpillantom az erdőört, amint fűzi a két lihegő taeskrét a czorkára, mellette pedig egy kis bak, alaposan összepóstatva

„Hát a vaddisznó hol van?“ kérdeztem tőle elképedve.

„Kérem, éj en itt vezetnek be a nyomok a labas erdőbe!“

„Vezetnek?“ kérdem, a „nek“-et jól megnyomva.

„Igenis két nyom van egymás mellett.“

Erre már én is megnéztem a váltót s azután megállapítottam a tervet. Én a régi helyemen állok, a kutyákat pedig a gerinczen ereszté el a vadőr.

Pár perc múlva már ismét helyemen álltam, magam elé képzelve a két agyarást.

Öt perc nem telt bele, már megkezdődött a nyifnyaf. Most már egyenesen felém.

Már egész közel hallom, csak egy domb választ el tőlük.

Egyszerre meglep a vadászláz.

Itt is, ott is hemzsegnek az agyarasok . . .

Reszket a kezem, izgatottan szorongatom expressemet.

Megesípem magam, hogy csak vége legyen a reszketésnek, de nem bírom lerázni magamról.

Egyszer csak föltűnik az előbbi róka, követve a két taeskótól. Abban a pillanatban vége a láznak.

Szinte megmerevedik a karom, biztos kézzel emelem rá a puskát. Lövésemre fejbőlve hány bukfcenzt, hogy azután meg se mozczanjon többé.

Nesze neked, feketelelkű rabló.

De hol vannak a vaddisznók?

Alig várom az erdőört, hogy megtudjam az okát a dolognak. Megérkezett ő is és elmondta, hogy a hajtás elején már látta a disznókat a szomszédos grófi erdőben a kopár oldalon felkapaszzkodni. Bizonyosan csak átmenőben tévedtek erre.

Nem valami rózsás kedvben, de azért meglehetősen hagytuk el a kedves rengeteget, mert legalább a vénasszony babonája nem nagyon fogott rajtunk.

Taxner Ernő.

Árny.

*Ház őszi réten, fényvesen
H fényt hiába keresem.*

*H szőlőhegy s a rengeteg
Komor, fakó, mint nagy beteg.*

*Ellűnt az őszi, szép varázs,
H kedves méla hervadás.*

*H ragvogás, fény merre lett
S a sárga-piros levelek?*

*Hranyszínű napsugarak
Édes mosolya hol marad?*

*Olyan borongó, hús a táj,
Mint akinek a szíve fáj.*

*Im, észrevétlen áthalad
Erdőn, mezőn egy árnyalak.*

*Mint hogyha suhan a halál,
H gyér lomb még fakóbbra vál.*

*Ahol leng, borzong a levél
S fonnyadva söpri le a szél.*

*Madár szökik, borul a nap
S ő száll, száll s egyre súgja csak:*

*Elöttem minden megremeg —
Inségnek hionak engemet.*

Feleki Sándor.

Apró közlemények.

Hajnali rókalesen.

Folyó évi október havának egyik hajnalán kimentem a fűzánosba, hogy az ottan még garázdálkodó róka-familiából fennmaradt öreg „komát” megfelelően megjutalmazzam. Ugy 1/25 órákor hallom a nyúl keserves panaszát: sötét létéén, nem tehetem egyebet, csak bosszusan vártam a további fejleményeket. A nyúl-sírás megszűnt s pár pillanat múlva elfogott a köhögésem s széjjelfoszlott a reményességem is, hogy a komával találkozhatok. Azért várta türelmesen, míg én újabb nesz felkötötte a figyelmemet. Azonban látni semmit sem láttam, csak 3 vagy 4 baglyot, a mint körülöttem repdestek.

Lemondván már a róka komáról, keztem egérezinczögést utánozni, mire valóságos bagolyostrom kezdődött: végre az egész bagolyhad letelepedett a közeli fára.

E mulatságos jelenet közben megszűnt a közeli vetéseken a fogolykakas s azzal egyidőjűleg nagy lármával felszállt a vágásból egy fogolysapat. Épen a fejem felett húzta ki a mezőre. Az addig nyugodtan ülő bagolyhad nekirentott a fogolysesapatnak, de persze azt utólrni aligha sikerült nekik: a helyet azonban megtámadták a vetésen levőket, a mit ugyan nem láthattam, de egészen tisztán halottam, a mint egyenként nagy lármával, épen mint vizsla előtt, felrepültek. Kedvtelésből vagy rablási szándékból tették-e a baglyok azt a kísérletet, nem tudom. Ilyet 30 évi vadászatom alatt nem tapasztaltam.

Közben teljesen kivirradt: megnéztem a közeli vetést, de semmi nyomot sem találtam. Eredményesebb volt azonban a kutatásom az erdőben. Attól a helytől, ahol állottam, mintegy 50—60 lépészűr: megtaláltam a kis nyulat; még meleg volt a szegény 4 hetesnek látszó nyulfiók. A mint Dr. Lendl Adolf úr preparatorium utján értesültem, teste ütésektől származó veres foltokkal volt tele. Alighanem a baglyok rovására kell írnom ezt a bűntényt, mert róka koma nem igen hagyta volna ott az izletes reggelit.

—szki.

Frigyes főherczeg vadászati kiállítása Pécsen.

Jövő év május havában országos kiállítás nyílik meg Pécsen. A majdnem minden évben rendezett ilyen kiállítások keretén felül fog emelkedni ez a pécsi kiállítás úgy érdekességénél, mint terjedelménél fogva Nemcsak Pécs városa és Baranya vármegye, de az egész Délvidék nagyban készülődik hozzá: a kiállítás védnökei

Frigyes főherczeg és fenséges neje, Izabella főherczeg-asszony pedig szintén megígérték nagyban való hozzájárulásukat. Külön pavillont építtetnek, melyben nagy kiterjedésű baranyai birtokaiknak mezőgazdaságát, erdészétét, haltenyésztsét és vadászatát fogják bemutatni

A pavillon négy teremre lesz osztva; ezek közül a főzepsőt a vadászati kiállításra szánták, melyben a természetes környezetbe állított kitömött szarvasok fogják a fősoportot képezni. Az ehhez való rajzokat *Pausinger* bécsi festő-tanár készítette, kit Ő fenségeik *Lendl Adolf* dr. és *Pilch Rezső* pécsi műépítésszel együtt a múlt napokban fogadták a tervek megállapítása végett.

Ugyancsak tanulságos lesz a kiállításnak többi része is, szintúgy a többi uradalomnak pavillonja, melyek nemsokára épülnek.

A budapesti akvárium ügye.

Lassan bár, de mégis csak halad előre. Hazánkban, sajnos, mindennek nagyon lassú a hivatalos útja. Most pedig a hivatalos elintézés útján döcög az ügy.

Terveinket, melyeket a székesfőváros tanácsához benyújtottunk jóváhagyás és telekadományozás végett, hosszú vizsgálás után elfogadásra jutottak s a mérnöki hivatal pártolással tovább terjesztette azokat a Közmunkák tanácsa elé. Remélhetjük tehát, hogy a második fórumot is megjárják, mielőtt beleöszülünk.

A részvénytársaságot addig, míg végre a kért telket meg nem kapjuk, megalakítani nem sikerül és nem is szükséges, noha oly nagy az érdeklődés e szép látványosság és kulturális intézmény létesítése iránt, hogy sokan, akik már múlt évi felhívásunkra részvényeket jegyeztek, sőt befizetéseket teljesítettek, most is nemcsak hogy fentartják jegyzésük érvényességét, hanem újabban is jelentkeztek többen nagyobb hozzájárulásokkal.

Amik jegyzett részvényekre kisebb-nagyobb összegeket befizettek, ezt a pénzüket visszakaphatják és feltétlenül vissza is küldjük mindenkinek, aki kívánja; mert a részvénytársaság megalakítása a kitűzött határidőre nem sikerült, joggal visszakérheti mindenki a befizetett összegét. Azonban kérjük mindazokat, akik kezdetben szívesen hozzájárultak, hogy ne veszítsék el bizalmukat, mert lassan bár, de mégis csak haladunk előre. A meddő munkának legnagyobb részét, a sürgető utánajárásokat, a tervek magyarizgatását, a látogatásokat stb. nálunk szokásos, de tulajdonképen fölösleges eljárásokat már mind elvégeztük. Több fáradságot fektettünk már bele, mintha az akváriumnak tényleges megvalósításába foghattunk volna. Reméljük tehát, hogy mégis csak sikerre vezetnek törekvéseink és talán tavaszra megkezdhetjük az építést.

L.

Helyreigazítás.

Lapunk múlt számának tárcaczikkében két értelemzavaró sajtóhiba esett be, melyet ezennel helyreigazítunk.

A 243. lapon, a tárcza első hasábjában utolsó sorában „jogász-nak” helyett *vadásznak* olvasandó.

A 245. lapon a tárcza második hasábjában harmadik sorában „lelovóm” helyett így olvasandó: *leltöröm*.

Dr. Lendl Adolf preparatóriuma

Telefon 194. Budapest, II., Donáti-utca 7. Telefon 194.

A tisztelt vadászokhoz és minden egyes figyelmébe ajánljuk

★ **PREPARÁLÓ INTÉZETÜNKET.** ★

Gondos, művészi preparáció, tartós munka, jutányos árak.

Az állatok lehetőleg friss állapotban és nyúzatlanul küldendők be, annak megjelölésével, hogy miképpen kívánják azok preparálását (állványra, falra, szőnyeg, fali dekoráció, tablettára, nyitott vagy esukott szárnyal, stb.)

Nagyobb emlősök (például medve, zerge, farkas, stb.) kiszigerelendők; csak 10 kilónál nehezebb csomagok küldendők vasúton (gyorsárúként).

Pontos címet és esetleg a vasúti állomás megjelölését kérjük.

Hogy miért

gyarapodnak a kutyák jobban, ha a **FATTINGER-FELE** szabadalmazott húsrostos kutyalepénnyel

etetik, mint más tápszert használatánál, könnyen érthető, ha tekintetbe vesszük, hogy Fattinger húsrostos kutyalepénye külön keverve mindazon tápanyagokat tartalmazza, melyek a kutya szervei szükségleteinek megfelelnek.

A bécsi, budapesti, prágai állatorvosi intézetek és a lekvár-bébi tenyésztők a kutyákat legszívesebben a Fattinger-féle kutyalepénnyel etetik, mely tápszert az állatorvosok is a legmegelőbb ajánlják.

50 kg. 22 korona, 5 kilós bórmentes csomag 3 korona. Jo etető és tenyésztő szabályokat tartalmazó füzet megrendelés esetén ingyen küldünk. Fialat kutyák, gyengeszeveszteti kutyák stb. részére készült esszenciás tápszerekről szóló árjegyzékeket ingyen és bórmentesen küldünk.

FATTINGER ÉS TARSA

állateledelgyára

Wien (Bécs), Wieden.

200 első díj!

Utánzások értéktelen!

Hajós-u. 32.

MAGYAR TANSZERKÉSZÍTŐ-INTÉZET

FELDMANN GYULA

BUDAPEST, VI., FELSŐ-ERDŐSOR 5.

(TELEFON 17 23.)

Minden irányú iskola t. vezetőinek, tanárainak és tanítóinak szives figyelmébe ajánlja

hazai saját gyártású

fizikai, kémiai, természetrajzi és geometriai tanszereit.

Üvegtechnikai intézet

Szakzerű tanácsosai és tájékoztató költségvetéssel szívesen szolgálunk iskolák felszerelése alkalmával. Újabb szerkezetű tanszerek elkészítését és tanszerek javítását elvállaljuk; mechanikai és üvegtechnikai precíziós munkákat elfogadunk.

Árjegyzékek ingyen és bórmentesen.

«A m. kir. Vallás- és Közoktatási Miniszter a Feldmann Gyula-féle fizikai és kémiai tanszergyárat és üvegtechnikai intézetet a nemzeti beszerzési forrásból ajánlta hazai czégek köze utólagosan felvette» (Hivatalos Közlöny X. H. 229.)

«A m. kir. Vallás- és Közoktatási Miniszter Feldmann Gyula budapesti tanszergyáros által készített természettani eszközökből a részletes jegyzékben felsorolt fizikai alap- és kibővített felszerelési jegyzéket a népiskolák számára tanszerül engedélyezte és az engedélyezett tanszerek jegyzékébe felvette» (Hivatalos Közlöny, X. H. 366.) (40782—1902.)

A T e r m é s z e t

összes évfolyamai

I—II. kötve,

III—IX-ig kötve vagy kötetlenül intézetünkben kaphatók.

Két drb. hím farkast,

kitömésre alkalmas, teljesen kifejlett szép példányokban vesz intézetünk.

Zsákba kötve, nyúzatlanul, csak kizsigerelve, friss állapotban kérjük vasúti gyorsárúként küldeni.

N a g y s a s o k a t

szép tollzatban, kitömésre vesz intézetünk.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára, kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czim csakis : BUDAPEST, VI., Hajós-utca 32. szám.

Jutányos árak. TELEFON 18 99. Jutányos árak.

«A TERMÉSZET» szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-u. 7. dr. Lendl Adolf intézete.

Nyomatott Heisler J. kő- és könyvnyomdájában Budapest, II., Várkert-rakpart 1.

